

REPUBLIKA SLOVENIJA
URAD VLADE RS ZA SLOVENCE
V ZAMEJSTVU IN PO SVETU

Erjavčeva 15, 1000 Ljubljana
T: 01 230 80 00, 01 230 80 01
F: 01 230 80 17
E: urad.slovenci@gov.si
www.uszs.gov.si

Številka: Številka: 0043-1/2021/21

Ljubljana, 5. 10. 2021

EVA /

GENERALNI SEKRETARIAT VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE
Gp.gs@gov.si

ZADEVA: Poročilo o obisku dr. Helene Jaklitsch, ministrice, odgovorne za področje odnosov med Republiko Slovenijo in avtohtono slovensko narodno skupnostjo v sosednjih državah ter med Republiko Slovenijo in Slovenci po svetu, pri slovenski skupnosti v ZDA, v času od 16. do 26. septembra 2021 - predlog za obravnavo

1. Predlog sklepov vlade:

Na podlagi šestega odstavka 21. člena Zakona o Vladi Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 24/05 – uradno prečiščeno besedilo, 109/08, 38/10 – ZUKN, 8/12, 21/13, 47/13 – ZDU-1G in 65/14), je Vlada Republike Slovenije na svoji . . . seji dne . . . pod točko . . . sprejela naslednji

S K L E P

Vlada Republike Slovenije je sprejela poročilo o obisku dr. Helene Jaklitsch, ministrice, odgovorne za področje odnosov med Republiko Slovenijo in avtohtono slovensko narodno skupnostjo v sosednjih državah ter med Republiko Slovenijo in Slovenci po svetu, pri slovenski skupnosti v ZDA, v času od 16. do 26. septembra 2021.

Mag. Janja Garvas Hočevar
v. d. generalnega sekretarja

Sklep prejmejo:

- Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu
- Ministrstvo za zunanje zadeve
- Ministrstvo za finance
- Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo
- Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport
- Ministrstvo za kulturo
- Komisija Državnega zbora Republike Slovenije za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu

2. Predlog za obravnavo predloga zakona po nujnem ali skrajšanem postopku v državnem zboru z obrazložitvijo razlogov:

/

3.a Osebe, odgovorne za strokovno pripravo in usklajenost gradiva:

- dr. Helena Jaklitsch, ministrica, Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu
- dr. Zvone Žigon, sekretar, vodja sektorja, Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu

3.b Zunanji strokovnjaki, ki so sodelovali pri pripravi dela ali celotnega gradiva:

/

4. Predstavniki vlade, ki bodo sodelovali pri delu državnega zbora:

/

5. Kratak povzetek gradiva:

Dr. Helena Jaklitsch, ministrica za Slovence v zamejstvu in po svetu, je med 16. in 26. septembrom 2021 obiskala slovenske rojake v Združenih državah Amerike (v nadaljevanju: ZDA). Obisk je potekal predvsem v znamenju 30-letnice samostojnosti Republike Slovenije.

Uvodoma je obiskala slovensko hranilniško-zavarovalniško ustanovo AMLA (American Mutual Life Association) v Clevelandu, »največjem slovenskem mestu zunaj Slovenije«. V njenih prostorih so se pred 30 leti odvijali sestanki odbora Združeni Američani za Slovenijo, ki je odločilno pripomogel k ameriškemu priznanju samostojne Slovenije. Že prvi dan se je srečala s clevelandskimi podjetniki, politikami in škofom slovenskega porekla, z županom Frankom Jacksonom, ki je bil vse od svoje izvolitve jeseni 2005 izjemno odprt do slovenske skupnosti, v rotundi mestne hiše pa je na osrednji proslavi ob 30-letnici samostojne Slovenije nagovorila ameriške Slovence in prijatelje Slovenije.

V naslednjih dneh je med drugim obiskala sedež SNPJ - »Slovenske narodne podporne jednote«- v Pennsylvaniji, v Clevelandu pa Muzej polke, Slovenski narodni dom, Slovenski muzej in arhiv, Slovensko genealoško združenje, slovenski župniji sv. Vida in Marije Vnebovzete, SNPJ Farm idr., najbolj odmevna pa je bila udeležba na proslavi v čast 30. rojstnega dne Slovenije na Slovenski Pristavi, ki letos praznuje 60 let delovanja in kjer je podelila tudi več priznanj zaslužnim rojakom.

Med ministričinim obiskom v Clevelandu je bilo odprtih več razstav in podobnih dogodkov v sklopu Slovenskih dnevov v Clevelandu, ki so potekali v soorganizaciji Generalnega konzulata RS v Clevelandu in generalne konzulke Alenke Jerak ter slovenske skupnosti. Tako je bila v mestni hiši odprta razstava Tehničnega muzeja Slovenije Mi in oni brez meja, sledila je predstavitev slovenske kulinarike v okviru projekta Slovenija – Evropska gastronomska regija, v Slovenskem narodnem domu pa je bila odprta razstava Ameriški mediji - pot do priznanja slovenske neodvisnosti v ZDA in Ohio.

V nadaljevanju gostovanja je ministrica obiskala slovenske rojake v New Yorku, Bethlehemu, Indianapolisu, Milwaukeeju ter Jolietu in Lemontu v bližini Chicaga. Med gostovanjem je podelila vrsto priznanj slovenskim ustanovam, ki v letošnjem letu obhajajo pomembne obletnice delovanja.

/

6. Presoja posledic za:

a)	javnofinančna sredstva nad 40.000 EUR v tekočem in naslednjih treh letih	NE
b)	usklajenost slovenskega pravnega reda s pravnim redom Evropske unije	NE
c)	administrativne posledice	NE
č)	gospodarstvo, zlasti mala in srednja podjetja ter konkurenčnost podjetij	NE
d)	okolje, vključno s prostorskimi in varstvenimi vidiki	NE
e)	socialno področje	NE
f)	dokumente razvojnega načrtovanja: – nacionalne dokumente razvojnega načrtovanja	NE

	<ul style="list-style-type: none">- razvojne politike na ravni programov po strukturirazvojne klasifikacije programskega proračuna- razvojne dokumente Evropske unije inmednarodnih organizacij	
7.a Predstavitev ocene finančnih posledic nad 40.000 EUR:		

I. Ocena finančnih posledic, ki niso načrtovane v sprejetem proračunu				
	Tekoče leto (t)	t + 1	t + 2	t + 3
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) prihodkov državnega proračuna				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) prihodkov občinskih proračunov				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) odhodkov državnega proračuna				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) odhodkov občinskih proračunov				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) obveznosti za druga javnofinančna sredstva				
II. Finančne posledice za državni proračun				
II.a Pravice porabe za izvedbo predlaganih rešitev so zagotovljene:				
Ime proračunskega uporabnika	Šifra in naziv ukrepa, projekta	Šifra in naziv proračunske postavke	Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t + 1
SKUPAJ				
II.b Manjkajoče pravice porabe bodo zagotovljene s prerazporeditvijo:				
Ime proračunskega uporabnika	Šifra in naziv ukrepa, projekta	Šifra in naziv proračunske postavke	Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t + 1
SKUPAJ				
II.c Načrtovana nadomestitev zmanjšanih prihodkov in povečanih odhodkov proračuna:				
Novi prihodki	Znesek za tekoče leto (t)		Znesek za t + 1	
SKUPAJ				

7.b Predstavitev ocene finančnih posledic pod 40.000 EUR:	
Gradivo nima finančnih posledic.	
8. Predstavitev sodelovanja z združenji občin:	
Vsebina predloženega gradiva (predpisa) vpliva na: <ul style="list-style-type: none"> - pristojnosti občin, - delovanje občin, - financiranje občin. 	NE
Gradivo (predpis) je bilo poslano v mnenje: <ul style="list-style-type: none"> – Skupnosti občin Slovenije SOS: NE – Združenju občin Slovenije ZOS: NE – Združenju mestnih občin Slovenije ZMOS: NE Predlogi in pripombe združenj so bili upoštevani: <ul style="list-style-type: none"> – v celoti, – večinoma, – delno, – niso bili upoštevani. Bistveni predlogi in pripombe, ki niso bili upoštevani.	
9. Predstavitev sodelovanja javnosti:	
Gradivo je bilo predhodno objavljeno na spletni strani predlagatelja:	NE
Ko se pripravljajo poročila za vlado, objava vsebine takih gradiv na spletni strani ni potrebna.	
10. Pri pripravi gradiva so bile upoštevane zahteve iz Resolucije o normativni dejavnosti:	NE
11. Gradivo je uvrščeno v delovni program vlade:	DA
dr. Helena Jaklitsch MINISTRICA	

POROČILO

O obisku ministrice za Slovence v zamejstvu in po svetu dr. Helene Jaklitsch pri slovenski skupnosti v Združenih državah Amerike 16. – 26. 9. 2021

Dr. Helena Jaklitsch, ministrica za Slovence v zamejstvu in po svetu, je med 16. in 26. septembrom 2021 obiskala slovenske rojake v Združenih državah Amerike (v nadaljevanju: ZDA). Obisk je potekal predvsem v znamenju 30-letnice samostojnosti Republike Slovenije.

Sledijo zgoščeni poudarki, predvsem na perečih vprašanjih, in predlagani ukrepi, v nadaljevanju pa še poročilo po dnevih.

Sestava delegacije:

dr. Helena Jaklitsch, ministrica za Slovence v zamejstvu in po svetu

Dr. Zvone Žigon, vodja sektorja za Slovence po svetu, Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu

Od začetka gostovanja do obiska v Bethlehemu je ministrico spremljal veleposlanik RS v ZDA Tone Kajzer. V času celotnega gostovanja razen v New Yorku in Bethlehemu pa je bila ob ministrici tudi generalna konzulka RS v Clevelandu Alenka Jerak, ki je bila tudi glavna organizatorica celotnega ministričinega obiska.

VSEBINSKI POUČENKI IN KOMENTARJI

Gospodarstvo

Najprej velja omeniti pogovore s slovenskimi podjetniki v **Clevelandu** na prvi dan gostovanja. Trije slovenski rojaki, ki imajo svoja uspešna podjetja in so vrsto let sodelovali v Slovenskem poslovnem klubu S-ABA (Slovenian American Business Association) so izrazili pripravljenost ustanoviti novo poslovno združenje, prvi pogoj za učinkovitost njegovega delovanja pa je možnost vsaj delne zaposlitve koordinatorja takšne dejavnosti. Menijo, da so možnosti sodelovanja med številnimi clevelandskimi podjetniki slovenskega porekla v veliki meri neizkoriščene, zato je možnosti in predlogov veliko.

Izkoristiti velja tudi dejstvo, da je predsednik neprofitne organizacije za mednarodno sodelovanje Global Cleveland nekdanji clevelandski mestni svetnik Joe Cimperman. Ta je s svojim dosedanjim delovanjem že dokazal svojo privrženost slovenstvu in zainteresiranost za pospeševanje sodelovanja na različnih področjih – še posebej glede na to, da sta mesti Cleveland in Ljubljana že desetletji pobrateni.

V tej zvezi bi bilo potrebno na ravni Generalnega konzulata v Clevelandu, gospodarskega svetovalca na Veleposlaništvu RS v Washingtonu, Global Cleveland in zainteresiranih slovenskih podjetnikov najti rešitve za ustanovitev tovrstne ustanove in kritja stroškov morebitne delne zaposlitve ustrezne osebe. Tovrsten poslovni klub« bi moral biti, kot se je izrazil veleposlanik Tone Kajzer, pro-aktiven, vključujoč in transparenten vseameriški slovensko-ameriški poslovni klub, katerega delovanje mora "objeti" celotno ZDA.

Da je za gospodarsko sodelovanje med državama – tako preko podjetnikov slovenskega rodu kot na splošno – še veliko možnosti meni tudi zelo dejavna častna konzulka RS v **Pennsylvaniji** Petra Mitchell, sicer zelo uspešna podjetnica s povezavami v vrhovih pittsburškega gospodarstva in politike. Tako Generalni konzulat RS kot Veleposlaništvo RS sta z njo že v tesni navezi.

Mesto **Bethlehem** v Pennsylvaniji se po daljšem obdobju praznjenja in propadanja zaradi nazadovanja težke industrije prenavlja in razvija. Gosti vrsto glasbenih festivalov in ponuja številne turistične dejavnosti, število prebivalcev se povečuje. Sodelovanje med pobratenima mestoma (Bethlehem – Murska Sobota) bi veljalo na teh osnovah še bistveno okrepiti.

Podobno velja za pobrateni mesti **Indianapolis** in Piran. Sodelovanje poteka na bolj kot ne površinski ravni, čeprav so možnosti velike – tako na področju izobraževanja kot kulturne izmenjave in turizma.

Izobraževanje, raziskovalna dejavnost, izmenjave

Vse tri slovenske hranilniško-zavarovalniške ustanove, ki poleg svoje osnovne dejavnosti skrbijo tudi za ohranjanje slovenske identitete v ZDA (KSKJ, SNPJ, AMLA), so zainteresirane za spodbujanje svojih mlajših članov k učenju slovenskega jezika tako prek spleta kot z udeležbo na tečajih slovenščine v Sloveniji. Ministrica jih je informirala o možnostih spletnega učenja, o tečajih Centra za slovenščino kot drugi in tuji jezik (v živo in program Slonline.si), pa tudi o možnostih prijave mladih na razpise Ameriško-slovenske izobraževalne fundacije (ASEF), ki organizira do desettedenska gostovanja potomcev slovenskih izseljencev v raziskovalnih, izobraževalnih, umetniških in gospodarskih ustanovah v Sloveniji.

Potreben bo še bolj aktiven pristop oziroma sodelovanje tako z omenjenimi kot z drugimi slovenskimi ustanovami in društvi, saj je zanimanje za slovenski jezik in za zasebno ali profesionalno gostovanje v domovini prednikov med potomci slovenskih izseljencev veliko. Njihovo povezovanje s Slovenijo pa lahko pomeni bistven prispevek k udejanjanju koncepta kroženja (»slovenskih«) možganov.

Ministrica je med drugim obiskala tudi Univerzo **Wisconsin Milwaukee**, kjer deluje Slovenska muzikološka zbirka z več kot 2.000 notnimi zapisi slovenskih skladateljev, vinilnimi ploščami in zgoščenkami s slovensko glasbo različnih zvrsti, od zvočnih zapisov ameriške slovenske polke pa do del sodobnih slovenskih skladateljev. Gre za eno največjih zbirk slovenskega glasbenega gradiva zunaj Slovenije. Slovenska izseljenca Frank in Mary Ermenc sta namreč leta 1981 ustanovila spominski sklad, za katerega sta darovala 100.000 dolarjev za slovensko glasbeno zbirko ter 50.000 dolarjev za promocijo slovenske glasbe. Knjižnica tako iz tega fonda črpa sredstva za kolekcije slovenskih glasbenih del. Nedavna tesnejša povezava z Društvom slovenskih skladateljev obeta, da se bo zbirka še bistveno povečala. Pogovor je bil namenjen ne le predstavitvi zbirke, temveč tudi možnosti sodelovanja univerze s Slovenijo. Univerza je namreč zelo zainteresirana tudi za študentske izmenjave in druge oblike sodelovanja, predvsem na področju glasbene in plesne umetnosti.

Slovenske univerze je potrebno spodbuditi k sodelovanju z Univerzo Wisconsin Milwaukee predvsem v smeri organiziranja študentskih izmenjav in profesorjev, najprej s področja plesa in glasbe.

Kultura, arhivi, cerkve

Slovenski muzej in arhiv v Clevelandu (SMA) je v 12 letih delovanja gostil vrsto dogodkov, predavanj, razstav idr., hrani tudi številne dragocene predmete. Nima pa arhivske dejavnosti. V stavbnem kompleksu Slovenskega narodnega DOMA (SND), v katerem gostuje SMA, je vrsta izjemno dragocenih prostorov, od Slovenske čitalnice do prizidka v ozadju kompleksa, kjer je bil nekoč prvotni SMD. Prostori so opremljeni s pohištvo, številnimi prapori, zgodovinskimi fotografijami, slikami s preloma 19. in 20. stoletja. Celotna stavba bi po slovenskih merilih sodila pod spomeniško varstvo, saj predstavlja izjemen spomenik stvarne kulturne dediščine, poleg tega pa še vedno ohranja tudi aktivno vsebinsko delovanje. Še več, po društvenih in zasebnih domovih v Clevelandu in celih ZDA se nahaja veliko dragocenih umetniških del slovenskih slikarjev in kiparjev (Gorše, Jakac,...), ki jim ob menjavi generacij grozi izginitje. V Clevelandu žal ni najti osebe, ki bi bila primerno izobražena in bi znala slovensko, oboje pa bi bilo nujno potrebno za dejansko vzpostavitev arhiva in pospešeno delovanje muzeja.

Nujno bi bilo potrebno sprožiti akcijo vnovičnega prihoda arhivark iz Arhiva RS (tovrstno krajše gostovanje je bilo enkrat že opravljeno), tokrat v spremstvu več študentov arhivistike, zgodovine ipd., ki bi ob sodelovanju domačih moči uredili obstoječ material, nato (ali hkrati) pa poslali mešano skupino, ki bi preučila možnosti sanacije, preureditve idr. in s tem povezanega morebitnega sofinanciranja prenove in nadaljnjega delovanja SMA – seveda v sodelovanju z lokalnimi oblastmi in strokovnimi ustanovami.

V prijetnih prostorih **Slovenske ameriške zveze** (Nekdanja slovenska ženska zveza) v Jolietu (Chicago) – nasproti slovenske cerkve sv. Jožefa, ki v prostorih nekdanje župnijske šole hrani zanimive in dragocene eksponate - domuje tudi prav tako zanimiv in dragocen muzej in arhiv, ki hrani nešteto osebnih predmetov in različnih dokumentov slovenskih priseljencev oziroma predvsem priseljenk, na čelu z Marie Priland, ki je zvezo ustanovila pred 95 leti. Neutrudne sodelavke že vrsto let digitalizirajo izjemno obsežno dokumentacijo članstva. A kljub obisku arhivark Arhiva RS pred tremi leti je v arhivu potrebnega še veliko dela. Tako kot v primeru Clevelanda bi tudi tu bilo potrebno angažirati študente iz Slovenije pod vodstvom profesionalnih arhivarjev in poskrbeti za temeljito ureditev zbirke. V stavbi je celo opremljeno stanovanje, primerno za bivanje štirih oseb, pred tremi leti že koriščen v te namene. Prav tako dragocena je zbirka v omenjeni slovenski cerkvi sv. Jožefa. Ob naslednjem obisku arhivarjev bi bilo potrebno ugotoviti, kako zanesljiv je nadaljnji obstoj omenjenega muzeja v prostorih župnijske šole.

Med ogledom **Slovenskega kulturnega vrta** v Clevelandu, ki je bil postavljen v 20. letih prejšnjega stoletja kot Jugoslovanski kulturni vrt v okviru ureditve Clevelandskih kulturnih vrtov (Cleveland Cultural Gardens) se je ministrica seznanila z resnimi organizacijskimi in predvsem tehničnimi težavami pri ohranjanju tega dragocenega in unikatnega spomenika slovenske kulture. V vrtu so postavljeni kamniti in bronasti kipi z upodobitvami škofa Friderika Ireneja Barage, Ivana Cankarja, Simona Gregorčiča ter ameriškega pesnika in skladatelja Ivana Zormana. Fontana, ki predstavlja osrednjo točko vrta, močno pušča vodo, zato je v škarpi, ki zamejuje ploščad »vrta«, široka in globoka razpoka, skozi katero odtekajo velike količine vode. Kmalu se utegne bistven del vrta »odlomiti« in se sesuti po bregu, kar bo pomenilo pravo katastrofo v finančnem smislu in verjetno konec te zgodbe. Za vrt skrbi zelo majhna skupina ljudi. Clevelandske pristojne ustanove – kulturni vrtovi so sicer last mesta Cleveland – bi bilo potrebno spodbuditi k večji vsebinsko-organizacijski in finančni podpori vrtu. Mestne oblasti bi morale urgentno sanirati nastalo stanje, saj voda uničuje stopnišče in celotno brežino, nad katero je slovenski vrt, vse skupaj pa kazi podobo celotnega kompleksa. Pomoč Slovenije bi lahko bila tu zgolj simbolne narave oziroma kot vzvod za financiranje oziroma akcijo s strani mesta Cleveland in drugih ustreznih ameriških ustanov.

Med obiskom pri novoimenovanem **clevelandskem škofu slovenskega rodu Edwardu Malesicu** je bilo največ pozornosti namenjene slovenskemu misijonarskemu škofu Frideriku Ireneju Baragi. Škof Malesic se je živo zanimal za njegovo življenjsko zgodbo in za potek formalnega postopka njegove morebitne razglasitve za svetnika. Ministrica ga je na kratko seznanila z likom Barage, sklep pogovorov pa je bil, da bo škof v prihodnosti skušal obiskati Marquette (Michigan), kjer je stolnica sv. Petra z Baragovo grobnico, stavba, v kateri je deloval nazadnje, muzej z njegovimi osebnimi predmeti in daleč naokrog viden spomenik z njegovo podobo. Posredovanje škofa Malesica v sodelovanju s škofom iz Marquette bi morda lahko pripomoglo k pospežitvi postopka beatifikacije, ki se vleče že tako dolgo, da utegnejo dolgoletna prizadevanja zvedeneti.

Cerkev sv. Cirila na newyorškem Manhattnu že od leta 1916 predstavlja središče slovenstva v tem velemestu in na širšem območju. Življenje te posebne slovenske župnije je ministrici predstavil

frančiškanski duhovnik in župnik pater Krizolog Cimerman, ki tu deluje že od leta 1992. V slovenski župniji sv. Cirila se zbirajo ne le slovenski župljani, pač pa je cerkev z večnamenskim prostorom za kulturne dogodke, razstave idr. odprta tudi za mlajše generacije novih izseljencev iz Slovenije, občasne obiskovalce itd. Postavlja se vprašanje, kaj se bo zgodilo, ko p. Krizolog ne bo več mogel upravljati župnije – s tem pa tudi vprašanje dogovarjanja med RS in ZDA glede skrbi ameriške strani za stavbo kot spomenik kulturne dediščine mesta New York in ZDA.

V **Bethlehemu** (Pennsylvania) stojita dve slovenski cerkvi, luteranska in katoliška. Medtem ko luteranska normalno deluje, je škofija katoliško slovensko cerkev sv. Joževa leta 2008 zaprla zaradi pomanjkanja duhovnikov ter zaradi naraščajočih stroškov. Podobno se je zgodilo tudi s številnimi drugimi etničnimi cerkvami, a slovenski skupnosti je uspelo doseči, da cerkev ni bila prodana in jo zdaj lahko uporablja na praznik sv. Jožefa, ko se v njej zbere tudi več kot sto rojakov, ter za pogrebe. Cerkev je sicer dobro ohranjena. Posebno dragoceni so vitraži na stranskih oknih, s katerih je mogoče razbrati, da so jih financirali verniki iz različnih prekmurskih župnij. Ker se lahko hitro zgodi, da se bo škofija odločila tudi za prodajo tega verskega objekta, bi bilo potrebno na primerni ravni začeti razmisleke in interne pogovore o prenosu dragocenih vitražev bodisi v drugi sakralni objekt bodisi v ustrezen muzej v Sloveniji. Pri tem pa je potrebno paziti, da s tovrstnimi pogovori ne bi zgolj spodbudili prodaje.

Frančiškanski samostan v Lemontu (Chicago) z obsežnim zemljiščem, parkom, pokopališčem, prenočitvenimi prostori itd., je pod upravo frančiškanskega duhovnika p. Metoda Ogorevca, ki je tu ostal sam. Podobno kot v primeru cerkve sv. Cirila v New Yorku se tudi tu postavlja vprašanje prihodnosti samostana in celotnega kompleksa.

POROČILO PO DNEVIH

Četrtek, 16. 9. 2021

Ministrica dr. Helena Jaklitsch je prvi dan gostovanja med rojaki v ZDA pričela z obiskom na Generalnem konzulatu RS v Clevelandu, kjer se je pogovarjala z nekaterimi slovenskimi podjetniki. Beseda je tekla o možnostih in izzivih tesnejšega povezovanja med številnimi poslovneži in podjetniki slovenskega rodu v ZDA med seboj in s Slovenijo (podrobneje v vsebinskem povzetku).

Sledil je pogovor s predstavnikoma slovenske radijske oddaje Pesmi in melodije iz naše lepe Slovenije in časopisa Slovenski ameriški časi (Slovenian American Times), nato pa obisk AMLA (American Mutual Life Association - Slovenska dobrodela zveza). Ustanova je v letu 2020 praznovala 110. obletnico ustanovitve. Za razliko od sorodnih SNPJ in KSKJ deluje AMLA zgolj na območju zvezne države Ohio. Pri svojem delovanju je vedno zelo pozorna tudi do slovenske skupnosti in tako podpira številne dejavnosti ter tudi sama organizira predvsem družinske dogodke.

Na delovnem kosilu se je ministrica srečala s tremi uglednimi politikami slovenskega rodu. Kenny Yuko je član senata zvezne države Ohio, Michael Polensek je clevelandski mestni svetnik z najdaljšim stažem (v mestnem svetu je že od leta 1977), Joe Cimperman, prav tako nekdanji mestni svetnik, pa je predsednik neprofitne organizacije Global Cleveland, katere poslanstvo je mednarodno povezovanje mesta. Vsi trije sogovorniki so izrazili izjemno spoštovanje in občudovanje vsestranskega napredka Slovenije vse od odločilnega obdobja osamosvajanja in mednarodnega priznanja.

V razkošni rotundi mestne hiše, na kateri je v čast večtedenske serije prireditev Slovenski dnevi v Clevelandu poleg ameriške plapolala tudi slovenska zastava, se je ministrica dr. Helena Jaklitsch srečala z županom Frankom Jacksonom. Ta zaključuje svoj četrti županski mandat in s tem tudi svojo politično pot. Vse od nastopa funkcije v letu 2005 je izkazoval izjemno odprtost in razumevanje za številčno slovensko skupnost v mestu in okolici.

V Rotundi mestne hiše je generalni konzulat na čelu z generalno konzulko Alenko Jerak v sodelovanju s slovensko skupnostjo pripravil slovesnost v počastitev 30-letnice slovenske osamosvojitve. Kulturnemu programu, v katerem so sodelovali moška zasedba Fantje na vasi in kvartet klarinetov, je sledila podelitev številnih proklamacij ameriških oblasti, ministrica pa je županu Franku Jacksonu podelila posebno priznanje Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu. Priznanje sta prejela tudi AMLA in pa, ob 10-letnici delovanja ustanove Global Cleveland, njen predsednik Joe Cimperman.

Ministrica in župan sta skupaj prerezala trak in s tem simbolno odprla razstavo Tehniškega muzeja Slovenije *Mi in oni brez meja* o pomembnih ameriških Slovencih, ki so s svojim delovanjem in ugledom zaznamovali povezavo med državama. Sledila pa je tudi predstavitev slovenske kulinarike v luči vloge Slovenije kot evropske gastronomske regije.

Petek, 17. 9. 2021

Drugi dan gostovanja v ZDA se je ministrica srečala s častno konzulko RS v Pennsylvaniji Petro Mitchel, sicer uspešno podjetnico. Beseda je tekla predvsem o možnostih povečanega poslovnega sodelovanja med državama, tudi prek slovenske poslovne skupnosti v državi.

Sledilo je srečanje z upravnim odborom Slovenske narodne podporne jednote (SNPJ) v Imperialu. Trinajst delegatov iz različnih zveznih držav, od Kalifornije do Colorada in Michigana, ki so imeli te dni sicer redno letno zasedanje, je izrazilo zanimanje za sodelovanje s predstavništvu Slovenije, še posebej na področju iskanja možnosti za spodbujanje obiskov potomcev slovenskih izseljencev v domovini njihovih prednikov. SNPJ sicer deluje že od leta 1904 in je druga najstarejša organizacija te vrste v ZDA. Ima več kot 30.000 članov, ustanovljena pa je bila prvotno z namenom nudenja socialne varnosti slovenskim priseljencem.

V nadaljevanju programa je ministrica z delegacijo obiskala SNPJ Rekreativni center in Center za slovensko kulturno dediščino ter se srečala s predsednico centra Kathy Paulenich. Predsednica je ministrici razkazala zelo lepo urejen slovenski muzej z bogato zbirko slovenskih narodnih noš in številnih predmetov iz Slovenije, pa tudi glasbenim kotičkom in predmeti in dokumenti, ki pričajo o zgodovini SNPJ.

Ministrica se je na večerni proslavi v počastitev 30. obletnice slovenske samostojnosti zahvalila SNPJ za njeno dejavno prizadevanje za ameriško priznanje Slovenije kot samostojne države pred 30 leti. Predsedniku SNPJ Joelu Evanishu je vročila zastavo s posvetilom predsednika Slovenije Boruta Pahorja in priznanje Urada Vlade RS za Slovence v zamejstvu in posvetu za njegovih 30 let uspešnega vodenja te številčne slovenske ustanove.

Sobota, 18. 9. 2021

Sobotno dopoldne je ministrica dr. Jaklitsch pričela z obiskom pri novoimenovanem clevelandskem škofu slovenskega rodu Edwardu Malesicu. V čast svojim starim staršem in v spomin na svoje narodne korenine ima škof v svojem škofovskem grbu upodobljeno tudi lipo kot simbol slovenstva. Škof se je živo zanimal za življenjsko zgodbo škofa Friderika Ireneja Barage in potek formalnega

postopka njegove morebitne razglasitve za svetnika, v prihodnje pa se namerava tudi srečati s številčno slovensko skupnostjo v mestu, obiskati slovensko romarsko središče v Lemontu (Chicago) ter obiskati domovino svojih starih staršev, Slovenijo.

Ministrica je nato obiskala Narodni muzej clevelandske polke (National Cleveland Style Polka Hall of Fame and Museum), kjer jo je njegov direktor Joe Valencic popeljal skozi zgodovino nastanka in razvoja te posebne zvrsti slovenske polke v Ameriki, katere sinonim je Frank Jankovic, imenovan »kralj polke« - nekatere njegove plošče so prodali v več kot milijonih izvodih.

Med ogledom Slovenskega kulturnega vrta se je seznanila s tehničnimi težavami pri ohranjanju tega dragocenega in unikatnega spomenika slovenske kulture v Clevelandu s kamnitimi in bronastimi upodobitvami škofa Friderika Ireneja Barage, Ivana Cankarja, Simona Gregorčiča ter ameriškega pesnika in skladatelja Ivana Zormana (več v vsebinskih poudarkih).

V popoldanskem delu si je ministrica dr. Jaklitsch ogledala prostore Slovenskega narodnega doma. Tam so jo s svojim delom najprej seznanili predstavniki Slovenskega ameriškega rodoslovnega društva, ki opravlja plemenito delo, saj pomaga rojakom raziskovati in odkrivati njihove slovenske korenine. Ogledala si je tudi prenovljeno osrednjo dvorano doma in prizidek – obe stavbi bi lahko prišteli med najbolj dragocene spomenike slovenske snovne kulturne dediščine v tujini. V kompleksu narodnega doma je tudi zelo dragocena Slovenska knjižnica in čitalnica.

V Slovenskem muzeju in arhivu, ki prav tako domuje v Slovenskem narodnem domu, se je udeležila odprtja razstave Ameriški mediji – pot do priznanja slovenske neodvisnosti v ZDA in Ohio. Razstavo je predstavil njen glavni avtor dr. Luka Zibelnik, sicer lektor slovenskega jezika na clevelandski državni univerzi, spregovorili pa so tudi soustvarjalec razstave dr. Avgust Pust, ki je v prelomnih časih pred 30 leti sodeloval kot svetovalec senatorja slovenskega porekla Georgea Voinovicha, Joe Valencič, v letih 1991 in 1992 tiskovni predstavnik upravnega odbora Združenih Američanov za Slovenijo, ter Dick Russ, televizijski voditelj, ki je v letih 1991 in 1992 močno vplival na dnevno poročanje ameriških medijev o dogajanju v domovini njegovih staršev.

Dan se je zaključil s koncertom klasične glasbe, na katerem je še posebej blestel pianist Alex Yuill, v Chicagu živeči potomec slovenskih izseljencev.

Nedelja, 19. 9. 2021

Ministrica dr. Jaklitsch je ta dan obiskala vrsto slovenskih ustanov v Clevelandu. Najprej slovensko šolo v slovenski župniji Marije Vnebovzete. Vodi jo ravnateljica Marija Sedmak, obiskuje pa jo čez 40 učencev. Udeležila se je tudi slovenske maše v tej cerkvi, ki jo je daroval župnik Janez Kumše. Slovesno »zahvalno mašo za 30-letnico prejetih in bodočih blagoslovov Slovenije: 1991-2021« so obogatile desetine narodnih noš, v katere so bili odeti tako otroci kot odrasli.

V drugi slovenski župniji, pri sv. Vidu, je ministrica dr. Jaklitsch v spremstvu generalne konzulke Alenke Jerak prerezala trak na vhodu v novozgrajeno župnijsko dvorano. Tam jo je tudi pozdravil novi župnik John Retar, ki je slovenskega rodu in je nadomestil dolgoletnega župnika Jožeta Božnarja zaradi njegove upokojitve. Po slovesnem odprtju si je ministrica ogledala še St. Vitus Village, lično urejen kompleks varovanih stanovanj za starejše rojake s »slovensko sobo« s pravo lončeno pečjo. S kratkim obiskom je presenetila katoliške vojne veterane, večinoma slovenskega rodu, ki so se v atriju kompleksa zbrali na letnem pikniku. Obiskala je tudi cerkev, ki je še posebej zanimiva zaradi stenskih poslikav. Med drugim so upodobljeni škofje Anton Martin Slomšek, Friderik Irenej Baraga in Janez Frančišek Gnidovec ter blaženi Lojze Grozde, najti pa je mogoče tudi upodobitev priljubljenega pokojnega clevelandskega škofa slovenskega rodu Edwarda Pevca. Še posebej je pretresljiva

kapelica Brezjanske Marije s stenskimi upodobitvami povojnih pobojev, škofa Gregorija Rožmana v družbi povojnih beguncev ipd.

Delegacijo je pot nato peljala na Slovensko Pristavo, priljubljeno slovensko letovišče, na katerem so sodobna dvorana, zunanji paviljon, naselje počitniških hišic, nogometno igrišče, balinišče in velik bazen s tobogani. Pred prihodom na Pristavo se je ministrica ustavila pri spominskem obeležju v spomin žrtvam komunističnega nasilja s kapelico Brezjanske Marije in tam tudi položila cvetje.

Prireditve s kulturnim programom je potekala v znamenju 30-letnice samostojne Republike Slovenije in 60-letnice Slovenske Pristave, ki so jo leta 1961 postavili povojni politični begunci. Ministrica se je v svečanem nagovoru rojakom zahvalila za neprecenljivo pomoč pri demokratizaciji, osamosvajanju in priznanju slovenske države s strani Združenih držav Amerike ter za njihovo zvestobo slovenstvu in slovenski kulturni dediščini. Predsedniku Janezu Sršenu je vročila priznanje Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu ob visokem jubileju Pristave ter poklonila zastavo Republike Slovenije kot uradno protokolarno darilo predsednika države Boruta Pahorja.

Podelila je še priznanja urada nekaterim najbolj prizadevnim posameznikom, ki so s svojim delom pomembno prispevali k utrjevanju in ohranjanju slovenske skupnosti. Prejemniki priznanj so bili: Tone Ovsenik, Edi Mejač, Breda Lončar, Milena Gobec, Marija Sedmak, Mojca Slak, Janez Sršen, Jože Božnar in Janez Sršen. Sledil je kulturni program z nastopom moške vokalne zasedbe Fantje na vasi, folklorne skupine Kres in ansambla Veseli godci, vse navzoče pa so tremi slovenskimi pesmimi navdušili otroci otroškega zbora slovenske šole.

Dan se je zaključil z obiskom letovišča SNPJ Farm in dobrodelne prireditve z namenom zbiranja denarja za pomoč pri premagovanju bolezni mladega glasbenika slovenskega rodu.

Ponedeljek, 20. 9. 2021

Polet iz Clevelanda v New York, prosto popoldne.

Torek, 21. 9. 2021

Ministrica je obiskala slovensko cerkev sv. Cirila na newyorškem Manhattnu. Verski objekt, ki že dobro stoletje (od leta 1916) predstavlja središče slovenstva v tem velemestu in na širšem območju, ter življenje te posebne slovenske župnije ji je predstavil frančiškanski duhovnik in župnik pater Krizolog Cimerman. Na tem mestu kljubuje in vzdržuje slovensko besedo, pesem in seveda molitev že vse od leta 1992. V slovenski župniji sv. Cirila se zbirajo ne le slovenski župljani, pač pa je cerkev z večnamenskim prostorom za kulturne dogodke, razstave idr. odprta tudi za mlajše generacije novih izseljencev iz Slovenije, občasne obiskovalce itd. Postavlja se vprašanje, kaj se bo zgodilo, ko p. Krizolog ne bo več mogel upravljati župnije.

Na vrtu rezidence vodje stalnega predstavništva Republike Slovenije pri Združenih narodih veleposlanika Boštjana Malovrha se je ta dan zgodil poseben dogodek, namenjen obeležju 30. obletnice samostojne Slovenije. Na sprejem so bili povabljeni Slovenci, ki živijo v tem velemestu, dogodka pa so se udeležili tudi predsednik Republike Slovenije Borut Pahor in zunanji minister dr. Anže Logar, ki sta bila v teh dneh navzoča na zasedanju OZN, ter ministrica dr. Jaklitsch. Vsi trije so nagovorili predstavnike slovenske skupnosti. Ministrica se je ob tem zahvalila predsedniku države in zunanjemu ministru za čas, ki sta si ga vzela za srečanje s slovenskimi rojaki, njim pa se je – še posebej tistim, ki v ZDA živijo že dlje časa – zahvalila za aktivno vlogo v času slovenskega osamosvajanja in pri prizadevanjih za mednarodno priznanje naše države s strani ZDA. V tem

velemestu živeče rojake je spodbudila k še tesnejšemu sodelovanju tako med seboj kot z matično domovino, saj je prav to povezovanje tudi danes bistvenega pomena za uspešno Slovenijo, pa tudi za uspešno slovensko skupnost.

Posebne pozornosti in odobravanja je bil deležen nagovor patra Krizologa Cimermana, ki je bil leta 1991 in 1992 že v New Yorku in je od blizu spremljal in soustvarjal takratno dogajanje med slovensko skupnostjo. Uradni del srečanja se je zaključil z neuradnim, spontanim petjem Zdravljice, pri čemer so sodelovali praktično vsi navzoči.

Sreda, 22. 9. 2021

Ta dan je bil na vrsti obisk rojakov v nekdanjem železarskem mestu Bethlehem v Pennsylvaniji. V kraju, ki šteje več kot 75.000 prebivalcev, se je v preteklosti naselilo okoli sedem tisoč Slovencev, večinoma iz Prekmurja. Danes je skupnost majhna, a srčna. Na njeno pobudo je pred 25 leti prišlo do pobratenja mesta z Mursko Soboto in vezi so žive tudi danes. Gre predvsem za študentske izmenjave in kulturne projekte, mesto pa je ob stoletnici slovenske cerkve sv. Jožefa, ki je bila zgrajena leta 1914, obiskal tudi murskosoboški župan.

Ministrica dr. Jaklitsch in predstavniki slovenske skupnosti so se srečali z županom Robertom Donchezom, tudi potomcem slovenskih izseljencev. Po zaslugi Doncheza, ki vodi mesto že od leta 2014 in v januarju 2022 končuje mandat, pred mestno hišo vsako leto na slovenski dan državnosti slovesno dvignejo slovensko zastavo. Do tega ne bi prišlo brez pobude slovenske skupnosti in odbora pobratenih mest. Dr. Jaklitsch se je v spremstvu bethlehemske rojakov ustavila tudi ob obeležju v občinskem parku, ki pričuje o sestrski povezavi med mestoma Bethlehem in Murska Sobota.

V mestu sta tudi dve slovenski cerkvi. Luteransko cerkev sv. Janeza so v drugem desetletju 20. stoletja sezidali prekmurški rojaki in je tudi v njihovi lasti. Ta skupnost danes šteje okoli 200 članov. Slovenci so v istem obdobju zgradili tudi katoliško cerkev Sv. Jožefa. Tamkajšnja škofija jo je leta 2008 zaprla zaradi pomanjkanja duhovnikov ter zaradi naraščajočih stroškov. Podobno se je zgodilo tudi s številnimi drugimi etničnimi cerkvami. A slovenski skupnosti je uspelo doseči, da cerkev ni bila prodana in jo zdaj lahko uporablja na praznik sv. Jožefa, ko se v njej zbere tudi več kot sto rojakov, ter za pogrebe. Posebno dragoceni so vitraži na stranskih oknih, s katerih je mogoče razbrati, da so jih financirali verniki iz različnih prekmurskih župnij. Ministrica si je v spremstvu rojakov z zanimanjem ogledala oba za Slovence v Bethlehemu dragocena sakralna objekta. Dan se je končal s pristrčnim sprejemom, ki ga je slovenska skupnost pripravila za goste iz Slovenije.

Polet iz New Yorka v Indianapolis.

Četrtek, 23. 9. 2021

Dr. Jaklitsch je obiskala edini slovenski dom v zvezni državi Indiana, Slovenski narodni dom Nash v Indianapolisu. Tamkajšnja slovenska skupnost je bila ministričinega obiska še posebej vesela, saj je bila zadnjega obiska na podobno visoki ravni deležna davnega leta 1916, ko je slovensko cerkev obiskal škof Anton Bonaventura Jeglič.

Najbolj intenzivno priseljevanje s Slovenskega v Indiano in na območje Indianapolisa se je dogajalo med leti 1890 in 1920. Slovenci so tam leta 1906 zgradili cerkev Svete Trojice, leta 1918 pa prvi slovenski dom. Cerkvene oblasti so to slovensko svetišče leta 2014 zaprle, kar je bil za skupnost hud udarec. Tolaži dejstvo, da je v prostorih nekdanje cerkve zdaj urejen večnamenski prostor v sklopu novega zavetišča za brezdomce. Tri zvonove pa so v letu 2020, tudi s pomočjo Slovenije, prenesli

pred cerkev sv. Malahije nedaleč od Indianapolisa. Zvonovi tako še vedno opravljajo svojo funkcijo, samostojen zvonik pa stoji na tlakovcih z napisanimi posvetili donatorjev, tudi slovenske skupnosti. Mlad župnik pri sv. Malahiju, sicer Slovak po rodu, v božičnem času dovoli zboru slovenske skupnosti prepevanje slovenskih božičnih pesmi, prav tako pa je z veliko hvaležnostjo sprejel slovenske zvonove. Kot je sam dejal, je želel tudi na tak način pokazati podporo slovenski skupnosti, ki je zgubila svojo cerkev.

Slovenski dom je bil na novo postavljen leta 1940 in kot tak deluje še danes. Po nekajletnem zatišju je v domu »Nash« zdaj živo. Skupnost prireja številne dogodke, med katerimi je največji vsakoletni t. i. Slovenski festival, postopoma prenavljajo stavbo, skupnost pa se krepi, saj se mnogi potomci izseljencev vračajo. »Nash«, kot ljubkovalno kličejo Slovenski narodni dom, postaja še posebej znan po peki potice, ki jo razpošiljajo tudi drugim slovenskim skupnostim. S prodajo potice tudi zbirajo sredstva za vzdrževanje doma. Veseli tudi dejstvo, da se v domu družijo različne skupine Slovencev. Tako so se v domu z ministrico pogovarjali predstavniki Slovenske narodne podporne jednote (SNPJ), Slovenske katoliške, Slovenske ameriške zveze (nekdanja Slovenska ženska zveza), pa tudi predstavnik odbora pobratenih mest Indianapolis in Piran, ki letos beleži 20 let delovanja. Pogovori so potekali v smeri krepitve sodelovanja predvsem na področju izobraževanja, kulture in rodoslovja. Srečanje je potekalo v zelo sproščenem, domačem vzdušju, ministrica dr. Jaklitsch pa je članom ob tej priložnosti izročila tudi slovensko zastavo, ki jo je Slovenskemu narodnemu domu podaril predsednik RS Borut Pahor.

V Indianopolisu in okolici naj bi živelo vsaj okoli 2.000 oseb slovenskega porekla, v društvu pa je trenutno 350 do 400 aktivnih članov.

Polet iz Indianapolisa prek Chicaga v Milwaukee.

Petek, 24. 9. 2021

Naslednja postaja obiska ministrice dr. Helene Jaklitsch med slovensko skupnostjo v ZDA je bil Milwaukee. Ministrica se je dopoldan najprej srečala s predsednico Slovenskega umetniškega sveta Christino Carroll, nato pa je obiskala Univerzo Wisconsin Milwaukee. Ministričin obisk je bil prvi take vrste po več kot letu in pol univerzitetne samoizolacije zaradi epidemije, pogovorov pa se je udeležilo celotno vodstvo univerze in pa tudi vodstvo Slovenske muzikološke zbirke. Tamkajšnja univerzitetna knjižnica Golda Meir hrani Slovensko muzikološko zbirko z več kot 2.000 notnimi zapisi slovenskih skladateljev, vinilnimi ploščami in zgoščenkami s slovensko glasbo različnih zvrsti, od zvočnih zapisov ameriške slovenske polke pa do del sodobnih slovenskih skladateljev. Gre za eno največjih zbirk slovenskega glasbenega gradiva zunaj Slovenije. Slovenska izseljenca Frank in Mary Ermenc sta namreč leta 1981 ustanovila spominski sklad, za katerega sta darovala 100.000 dolarjev za slovensko glasbeno zbirko ter 50.000 dolarjev za promocijo slovenske glasbe. Knjižnica tako iz tega fonda črpa sredstva za kolekcije slovenskih glasbenih del. Nedavna tesnejša povezava z Društvom slovenskih skladateljev obeta, da se bo zbirka še bistveno povečala. Pogovor je bil namenjen ne le predstavitvi zbirke, temveč tudi možnosti sodelovanja univerze s Slovenijo. Univerza je namreč zelo zainteresirana tudi za študentske izmenjave in druge oblike sodelovanja, predvsem na področju glasbene in plesne umetnosti.

Ministrica dr. Jaklitsch je zbirki podarila zgoščenko Slovenskega okteta Drumlca, ki jo je oktet izdal ob 70-letnici svojega delovanja, pred leti pa je s koncertom tudi že gostoval na tej univerzi. V času ministričinega obiska bi moral na univerzi gostovati slovenski pevski zbor Megaron pod vodstvom Damijana Močnika, a je bil projekt zaradi zapletov z epidemiološkimi ukrepi odpovedan.

Z univerzo in njeno slovensko zbirko že 35 let sodeluje - kot posvetovalno telo in soorganizator dogodkov – Slovenski umetniški svet (Slovenian Arts Council), ki ga vodi potomka slovenskih

izseljencev Christina Caroll. Svet je že poskrbel za organizacijo številnih koncertov in drugih dogodkov z gosti iz Slovenije, še do nedavnega pa je pod njegovim okriljem deloval tudi slovenski pevski zbor Uspeh. V okviru projekta mesta Milwaukee Evropska vas so Slovenci umetniški svet in drugi sodelovali pri oblikovanju »Slovenske hiše«, ki je na ogled še danes.

Sledil je obisk v Slovenskem parku Triglav, letovišču v bližini Milwaukeeja, ki so ga pred 60 leti uredili pripadniki slovenske povojne begunske emigracije, združeni v Slovenskem kulturnem društvu Triglav Milwaukee, ustanovljenem že leta 1950. V parku je večnamenska dvorana, ob njej kapelica sv. Cirila in Metoda, več počitniških hiš v lasti članov društva, manjše jezero, ob njem pa miniaturna cerkev. Na slovesnosti v počastitev 30-letnice Republike Slovenije in 60-letnice »Triglav parka« so se zbrali tako člani omenjenega društva kot predstavniki drugih slovenskih organizacij (KSKJ, SNPJ, Slovenski umetniški svet). Ministrica dr. Jaklitsch se je rojakom med drugim zahvalila za dolgoletno zvestobo slovenstvu in Sloveniji ter njihov izjemen prispevek k priznanju Slovenije pred tridesetimi leti. Slovenskemu umetniškemu svetu je čestitala ob 35-letnici delovanja, »Triglav parku« pa je ob 60-letnici delovanja vročila priznanja Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu in slovensko zastavo s posvetilom predsednika države Boruta Pahorja. Člani društva so bili še posebej veseli miniaturne replike Aljaževega stolpa. Zbrane je pozdravila tudi generalna konzulka RS v Clevelandu Alenka Jerak. Po slovesnosti je ob odlični slovenski hrani, kjer nista manjkala domača potica in jabolčni zavitek, sledilo prijetno druženje in klepet gostov z rojaki.

V Wisconsinu sicer živi okoli 6.500 oseb slovenskega porekla, večinoma na območju Milwaukeeja. Tisti aktivnejši se zbirajo v okviru orisanih ustanov, že od leta 1952 pa tudi v cerkvi sv. Janeza Evangelista.

Prevoz z avtom v Joliet.

Sobota, 25. 9. 2021

Ministrica je obiskala slovenske rojake in njihove ustanove v Jolietu, ki je s 150.000 prebivalci tretje največje mesto v ameriški zvezni državi Illinois.

Najprej je obiskala sedež Ameriške slovenske katoliške zveze oziroma »Kranjske slovenske katoliške jednote« (KSKJ), kot se glasi prvotno ime te zavarovalniško-hranilniške neprofitne organizacije, ustanovljene leta 1894. Gre za najstarejšo tovrstno slovensko ustanovo v ZDA, razlogi za njen nastanek in način delovanja pa so podobni kot pri SNPJ in AMLA, ki jih je ministrica obiskala pred dnevi. KSKJ je dolgo veljala za drugo po velikosti, a kot kažejo zadnji podatki, naj bi se njeno članstvo v zadnjih 15 letih skoraj podvojilo in zdaj šteje okoli 50.000 članov, finančna vrednost pa znaša že 650 milijonov dolarjev, kar pomeni, da je v tem pogledu prekosila doslej največjo SNPJ. Čeprav slovensko poreklo že dolgo ni več pogoj za članstvo, je razveseljivo, da je še vedno približno tri petine njenih članov slovenskega rodu. KSKJ je sicer finančna ustanova, nastala v časih, ko mladi slovenski priseljenci niso imeli nikakršnega kritja v primeru delovnih nesreč ali celo smrti. Iz spontane medsebojne pomoči v takih primerih so te ustanove zrasle v velika neprofitna podjetja, ki ob osnovni dejavnosti tudi podpirajo ohranjanje slovenske identitete v ZDA, zaradi česar je njihov uspešen obstoj še toliko bolj pomemben. Pogosto finančno podprejo projekte in dogodke v slovenski skupnosti, imajo svoja športna tekmovanja, mladi člani KSKJ so se v časih ob podpori te organizacije prijavljali na poletne šole slovenskega jezika v Sloveniji, v zadnjem času pa sodelujejo z Ameriško slovensko izobraževalno fundacijo (ASEF), ki podpira gostovanja raziskovalcev, študentov in mladih podjetnikov slovenskega porekla v domovini njihovih prednikov. Na sedežu KSKJ v Jolietu, ki je podvojilo tako prostorske kot kadrovske kapacitete, je zdaj zaposlenih okoli 50 oseb, večinoma slovenskega porekla. V svojih prostorih poleg poslovne dokumentacije hranijo tudi dragoceno arhivsko zbirko različnih dokumentov (evidenca umrlih članov idr.), fotografij in časopisja.

Srečanja z ministrico se je poleg izvršnega direktorja Tonyja Mravleta ml. udeležil tudi predsednik upravnega odbora Rudi Krašovec, ki je prav za to priložnost prišel iz Puebla v Coloradu, za kar se mu je ministrica dr. Jaklitsch še posebej zahvalila. Prav tako se je zahvalila vodstvu KSKJ za dragoceno pomoč Sloveniji v njeni borbi za osamosvojitve in mednarodno priznanje pred 30 leti, obenem pa med drugim spodbudila k še tesnejšemu sodelovanju z matično domovino ter spodbujanju študentskih in drugih oblik izmenjav in sodelovanja. Ministrica je dala tudi intervju za njihovo glasilo 'The Voice'.

O možnostih sodelovanja z matično domovino in o možnih načinih ohranjanja slovenstva v ZDA se je pogovarjala tudi z dr. Janezom Vidmarjem, sicer uglednim poslovnim analitikom in častnim konzulom Republike Slovenije. Sogovornik je izjemen poznavalec zgodovine slovenstva v Illinoisu in celotnih ZDA. Ob tej priložnosti je slovenski delegaciji pokazal tudi pokopališče ob slovenski cerkvi sv. Jožefa, ki je polno skoraj izključno slovenskih nagrobnikov. O slovenski navzočnosti v tem delu države pričajo zanimive zidne poslikave nedaleč od cerkve, ki prikazujejo življenje slovenskega izseljenca, in pa seveda cerkev sama. Prva cerkev sv. Jožefa je bila zgrajena že leta 1891, a je kmalu postala premajhna, zato je po zaslugi slovenskega duhovnika Franca Šušteršiča tik ob njej zrasla bistveno večja nova cerkev, posvečena istemu zavetniku.

Ker od nastanka prve cerkve mineva 130 let, je ministrica predstavniku župnije Francu Markunu vročila priznanje Urada Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu v zahvalo za njihov velik prispevek pri ohranjanju slovenske identitete. V počastitev 30. obletnice samostojnosti Slovenije je sledil koncert orgelske glasbe Richarda Grilla, ki je bil med drugim tudi učenec p. Vendelina Špendova, duhovnika, skladatelja in dirigenta, ki je deloval med slovenskimi rojaki v ZDA. Program je vseboval izključno skladbe slovenskih skladateljev.

Zanimiv in pomemben je bil obisk muzeja in obenem sedeža Slovenske ameriške zveze (Slovenian Union of America), do leta 2011 Slovenske ženske zveze Amerike (Slovenian Womens' Union of America). O zgodovini zveze je spregovorila njena članica in zgodovinarica Georgene Agnich, delegaciji pa so se pridružili tudi župan Jolietta Robert O'Dekirk in mestna svetnica Janice Quilman ter nekateri predstavniki jolietkega mestnega muzeja in zgodovinskega društva. V prijetnih prostorih nasproti slovenske cerkve domuje zanimiv in dragocen muzej in arhiv, ki hrani nešteto osebnih predmetov in različnih dokumentov slovenskih priseljencev oziroma predvsem priseljenk, na čelu z Marie Priland, ki je zvezo ustanovila pred 95 leti. Neutrudne sodelavke že vrsto let digitalizirajo izjemno obsežno dokumentacijo članstva (ustanova šteje več tisoč članic in tudi članov širom ZDA), pomembna pa je tudi revija Zarja – The Dawn, ki še vedno izhaja.

Sledil je ogled muzejske zbirke v prostorih nekdanje šole v župniji sv. Jožefa. Izbirka je izjemno dragocena in tudi lepo urejena in upati je, da bo tako ostalo še dolgo oziroma da bo imel kdo skrbeti zanjo.

Dr. Jaklitsch je dan zaključila s srečanjem z mlajšimi predstavniki slovenske skupnosti, ki so na različne načine dejavni predvsem v okviru Slovenskega katoliškega kulturnega centra v bližnjem Lemontu.

Nedelja, 26. 9. 2021

Zadnji dan gostovanja v ZDA je dr. Jaklitsch preživela med rojaki v Lemontu, kraju v bližini Chicaga, kjer je slovenska skupnost pred 26 leti na zemljišču slovenskih frančiškanov zgradila Slovenski katoliški kulturni center.

Najprej jo je sprejel še edini slovenski frančiškanski duhovnik v tamkajšnjem samostanu pater Metod Ogorevc. Razkazal ji je obsežno, kar 40 hektarjev veliko in lepo urejeno posest oziroma park, ki ga krasijo kip misijonarskega škofa Friderika Ireneja Barage, miniaturna podoba njegove rojstne hiše ter

cerkve v Marquettu, kjer je pokopan skupaj s še drugimi slovenskimi škofi in duhovniki, ki so mu sledili, imitacija votline Lurške Matere Božje, jezerce z »blejskim« otopkom in miniaturno cerkvijo na njem, s kamnom upodobljene postaje križevega pota idr. V kompleksu parka je tudi pokopališče, na katerem počiva okoli 60 slovenskih frančiškanov, ki so delovali v ZDA. Posebej velja omeniti grob enega najbolj znanih slovenskih izseljenskih duhovnikov p. Kazimirja Zakrajška ter nagrobnik škofa Gregorija Rožmana, čigar posmrtno ostanke so pred leti prenesli v Slovenijo.

Častni konzul RS in tudi diakon v slovenski župniji dr. Janez Vidmar je ministrici razkazal prostor za duhovne vaje, ki ga še obnavljajo, v samostanski cerkvi pa je sledila slovesna slovenska maša, s katero so rojaki obhajali Slomškovo nedeljo, posvečeno blaženemu škofu Antonu Martinu Slomšku. Pri maši je sodeloval pevski zbor Špendov, poimenovan po frančiškanskem duhovniku in skladatelju Vendelinu Špendovu, ki je vrsto let deloval v Lemontu in tudi vodil zbor.

V prostorih katoliškega in kulturnega centra se je na proslavi v počastitev 30-letnice samostojne Republike Slovenije in iz leta 2020 preloženo obhajanje 25-letnice centra zbralo več kot 200 rojakov, kar je bila daleč najštevilčnejša udeležba od izbruha epidemije. Šlo je za sploh prvi večji dogodek v zadnjem letu in pol. V kulturnem programu so z recitacijo nastopili otroci iz slovenske šole, ki poteka v centru, plesalci folklorne skupine Marela, moški pevski zbor Špendov in ženski zbor Marjetice.

Zbrane sta nagovorila predsednica doma Tina Ruda in častni konzul RS dr. Janez Vidmar, sledila sta pozdrava generalne konzulke RS iz Clevelanda Alenke Jerak ter nekdanjega generalnega konzula, zdaj svetovalca ministrice, dr. Zvoneta Žigona, osrednja govorka pa je bila ministrica dr. Helena Jaklitsch. V nagovoru se je rojakom med drugim zahvalila za izjemno vlogo pri prizadevanjih za demokratizacijo, osamosvojitve in mednarodno priznanje Republike Slovenije, še posebej pa tudi za njihovo zvestobo slovenski besedi, pesmi, molitvi in sploh Sloveniji.

Centru oziroma predsednici Tini Ruda je vročila priznanje urada ob 25-letnici delovanja ter zastavo Republike Slovenije kot posebno darilo predsednika Slovenije Boruta Pahorja.

S tem se je zaključil naporen, a za slovensko skupnost še posebej v času epidemije izjemno pomemben in potreben obisk. Med gostovanjem, ki je bilo sicer posvečeno 30-letnici slovenske samostojnosti, je ministrica dr. Helena Jaklitsch v 11 dneh obiskala rojake in njihove številne ustanove v Clevelandu, Pittsburghu, New Yorku, Bethlehemu, Indianapolisu, Milwaukeeju, Jolietu in Lemontu.

Prevoz na letališče in večerni polet v Slovenijo.